

DERZSÉNYI ATTILA¹

KÉPESSÉG ALAPÚ BESZERZÉS LEHETŐSÉGE A KATONAI LOGISZTIKÁBAN

CAPABILITY-BASED PROCUREMENT IN MILITARY LOGISTICS

<https://doi.org/10.30583/2021-1-2-014>

Absztrakt

A beszerzés szó hallatán többségünknek az jut eszébe, hogy konkrét terméket milyen áron, kitől vásároljunk meg. A katonai logisztikának minden élethelyzetre fel kell készülni – a normál, a különleges jogrendi feladatellátáson túl – a szövetséges és nemzetközi szerepvállalások támogatására is. A konkrét igény folyamatosan, sokszor rendkívül gyorsan változik, amely a hagyományos beszerzési elvek és annak rendszere alapján nem biztosítható.

Kulcsszavak: katonai logisztika, katonai beszerzés, keretmegállapodás, dinamikus beszerzési rendszer

Abstract

When we hear the words "purchase" and/or "procurement", most of us think about the price of a specific product, and from whom we buy it. Military logistics must be prepared for all different extraordinary situations, in addition to normal, special legal tasks, to support Allied and international engagements. The specific demand is constantly changing, often very rapidly, which cannot be satisfied with traditional purchasing principles and its system.

Keywords: military logistics, military procurement, framework agreement, dynamic procurement system

¹ Dr. Derzsényi Attila alezredes, Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Műveleti Logisztikai Tanszék, adjunktus, e-mail: derzsényi.attila@uni-nke.hu ORCID azonosító: 0000-0002-2518-1878

Bevezető

A katonai beszerzés tudományos vizsgálata elősegítette, hogy a hagyományos beszerzési módszereket felváltsák a kapacitást biztosító megállapodások². Az innovatív beszerzési módszerek alkalmazásának elterjedésével lehetőség van olyan eljárások lefolytatására is, amely során nem az ajánlatkérői oldal keresi a megfelelő termékeket, hanem a piaci szereplők előre megadják a termékeiket, azok műszaki paramétereit és az előre meghatározott speciális honvédségi feltételeket is elfogadják. Napjainkra a hazai közbeszerzési eljárások alkalmazásával is megteremtődött az alapja a NATO-ban már régóta alkalmazott beszállítói címek létrehozásának, amely a magyar jogrendszerben is alkalmazható vált.

A rendszerváltás utáni elképzelések a honvédség vonatkozásában a HM minősített gazdálkodója és a HM hivatalos minősített szállítója címet kívánták bevezetni, amelyet Kopasz Jenő, a HM Beszerzési Hivatal vezérigazgatója így fogalmazott meg:

„A hadseregek esetében, amikor a beszerzett termék döntően a beszerzési korai állapotában kerül fel- és egyben elhasználásra, a hadsereg beszállítója helyett egyértelműen a hadsereg szállítója megnevezést tartom helyesnek.

A minősített szállító azt jelenti, hogy valamely követelményrendszer szerint az adott szállító minősítő vizsgálatra kerül és annak eredményétől függően a követelményrendszert kialakító, az adott rendszert fenntartó gyártó vagy beszerző szervezet beszállítói, szállítói körében felvételt, bejegyzést nyert.”³

Már akkor megállapította, hogy a közbeszerzési – jogi, pénzügyi, gazdasági, műszaki alkalmasság - szempontokon túl figyelemmel kell lenni a sajátos katonai követelmények kielégítésére való alkalmasságnak, képességnek, illetve megfelelőségnek.

² Kapacitást biztosító megállapodás alatt értem a keretmegállapodások megkötését, amely több termék, több beszállító elven alapul. A kapacitást, mint beszerzési igényt ebben az értelemben nem egy gazdasági szereplőtől várom teljesíteni, hanem adott esetben több gazdasági szereplőtől is lehetséges.

³ Kopasz Jenő: A HM és MH szállítóival szemben támasztott követelmények KATONAI LOGISZTIKA 4 pp. 164-175. (1996)

„A beszerzési tevékenységünk kis- és nagyértékű ügyleteket egyaránt magába foglal. A kis és nagy közötti választóvonalat ott húzom meg, hogy a beszerzés értéke meghaladja azt a határt, ami felett a közbeszerzési törvény szabályai szerint kell eljárni. Az ajánlatkérés követelményt támaszt a beszerzés tárgyával szemben, és követelményeket kell támasztani az ajánlatevővel, a potenciális szerződő partnerrel, a szállítóval szemben.”

A honvédség beszállítója cím kialakulásának végül is az Európai Unió irányelvekre épülő közbeszerzés szabott gátat. A honvédség logisztikai gazdálkodásának alapelveit nem sikerült teljes mértékben érvényre juttatni a beszerzések során.

A logisztikai gazdálkodás elvei:⁴

- Előrelátás elve:
a katonai szervezetek várható jövőbeni tevékenységeihez megfelelő készleteket, erőforrásokat szereznek be, hoznak létre, illetve működtetnek;
- Integráció elve:
a logisztikai gazdálkodás integrált egészként kezeli a hadtáp, haditechnikai, közlekedési és katonai elhelyezési támogatás feladatait;
- Folyamatosság elve:
a feladatok jelenlegi, illetve jövőbeni változásainak nyomon követése és ennek megfelelően elvégezni az erőforrás-elosztás módosításait;
- Rugalmasság elve:
a biztosított erőforrások mindenkor álljanak arányban a katonai szervezetek feladataival, kövessék azok változásait, bizonyuljanak elegendőnek azok előírt képességeinek eléréséhez, fenntartásához;
- Átláthatóság elve:
a logisztikai támogatási rendszernek képesnek kell lennie arra, hogy valós képet nyújtson a parancsnok részére az előkészítés, telepítés, visszatelepítés, alkalmazás során a kijelölt erők részére biztosításra kerülő hadfelszerelési eszközökről és

⁴ Lakatos Péter: A logisztika alapjai és közszolgálati kapcsolódásai, aspektusai” Budapest, Dialóg Campus Kiadó 2018 ISBN 978-615-5764-52-3 (nyomtatott) | ISBN 978-615-5764-53-0

anyagokról, valamint a logisztikai rendszert működtető személyi állományról.

Ha ezeket az alaptéziseket összevetjük a közbeszerzés alapelveivel, láthatjuk, hogy a szervezet logisztikai támogatása helyett a közpénzek hatékony felhasználására összpontosít:

- Verseny tisztasága és átláthatósága:
A beszerzési eljárásban az ajánlatkérő köteles biztosítani, a gazdasági szereplő pedig tiszteletben tartani a verseny tisztaságát és átláthatóságát.
- Esélyegyenlőség:
Az ajánlatkérőnek esélyegyenlőséget és egyenlő bánásmódot kell biztosítani a gazdasági szereplők számára.
- Nemzeti elbánásmód:
Az Európai Unióban letelepedett gazdasági szereplők és a közösségi származású áruk számára a beszerzési eljárásban nemzeti elbánást kell nyújtani.
- Anyanyelv használata:
A beszerzési eljárás nyelve a magyar nyelv, az ajánlatkérő azonban lehetővé teheti – de nem követelheti meg – a magyar mellett más nyelv használatát is.
- Speciális rendelkezések figyelembevétele:
A beszerzés során a honvédelem és a nemzetbiztonság, valamint a minősített adat védelmének szempontjait is figyelembe kell venni.
- Gazdaságosság:
A beszerzések során a gazdaságosság és a közpénzekkel való hatékony és felelős gazdálkodás elvét szem előtt tartva kell eljárni.

Érdemes lenne elemezni az alapelvek közötti különbségek okait és következményeit, azonban a jelen kutatási eredmények bemutatásakor olyan módszerre kívánom felhívni a figyelmet, amelyben mindkét – logisztikai gazdálkodás, közbeszerzés – elvei érvényesülnek.

Az általam felvázolt koncepció kísérletet tesz arra is, hogy ugyan névlegesen, de létre lehessen hozni ezeket a beszállítói címeteket. Normál és különleges jogrendi időszakban is elősegíthetik a honvédség logisztikai biztosítását azáltal, hogy a közbeszerzési szabályok alkal-

mazásával létrehozok egy olyan adatbázist, amely tartalmazza a logisztikai képességeket támogató gazdasági szervezeteket, azok termékeit, szolgáltatásait egyaránt.

A képesség alapú beszerzést megelőzően bemutatom azt a hosszú és küzdelmes utat, amely lehetővé tette azt, hogy a katonai beszerzés valóban képes legyen támogatni a katonai logisztikát.

A katonai beszerzés fejlődése

A katonai beszerzéssel kapcsolatos kutatásaim egy évtizedre nyúlnak vissza, melyek az elméleti és gyakorlati tapasztalatok feldolgozásán keresztül hozzájárultak a szakállomány képzéséhez, valamint a katonai logisztikán belül a beszerzés előtérbe kerüléséhez.

Kezdeti értelmezés szerint a beszerzésnek a mindennapi működéshez szükséges igényeket kellett biztosítania. A hosszabb távú szerződések ritkán fordultak elő, melyek elsősorban a költségvetés felhasználásával függtek össze. A beszerzést kizárólag csak a ténylegesen rendelkezésre álló költségvetési fedezetre lehetett lefolytatni, amely valójában a költségvetési törvényben tárgyévra biztosított fedezetre korlátozódott. A hosszabb távú fejlesztési programokat évente meg kellett újítani, de a konkrét igényekre a beszerzések is elhúzódtak.

Az igények megfogalmazása során a kezdetekben nem terveztünk a beszerzett termék üzemeltetési, üzemben tartási költségeivel, a speciális képzésekkel, infrastrukturális (tárolási-raktározási) feltételrendszerrel, a rendszerből kikerülés költségeivel, lényegében az élettartam-menedzsmenttel. Ezek a járulékos feladatok önálló beszerzési igényként jelentek meg, amely egyrészt megnövelte a beszerzési eljárások számát, másrészt a kapcsolódó feladatok utólag (a termék beszerzését követően) fogalmazódtak meg – így a költségvetési fedezetet szintén utólag kellett betervezni.

2012-ben⁵ már feltettem a kérdést: *„Hogyan lehet olyan javító- és kellékanyagokat előre meghatározni, amelyeket előre nem ismerhetek (hiszen nem tudjuk előre a javítások okát és az ezekhez szükséges javító anyagokat)? A teljes javítóanyag felsorolása szinte lehetetlen, illetve nem biztos, hogy eléri célját. A javító- és kellékanyagok árai*

⁵ Derzsényi Attila: Gépjárműjavítás és kapcsolódó alkatrész beszerzés aktuális kérdései KATONAI LOGISZTIKA 20: 4 pp. 18-33. 16 p. (2012)

folyamatosan változnak, ezáltal nyomon követhetetlenné válik a teljesítés.”

Két megoldási javaslattal éltem: kihelyezett árukészlet (konszignációs raktár) vagy keretmegállapodásos speciális közbeszerzési eljárás alkalmazása⁶.

Szintén 2012-ben megjelent publikációmban⁷ már konkrétan megvizsgáltam a keretmegállapodásos beszerzési eljárás elvi lehetőségét a Magyar Honvédség élelmiszer-ellátására.⁸

Fontos kiemelnem, hogy már abban az időszakban is azon az álláspontom voltam, hogy ezek a megoldások a jogszabály által biztosított legjobb „kényszerlehetőségek” voltak. A katonai beszerzés még vár arra a módszerre, amely számára is teljes mértékben alkalmazható, és a katonai logisztikát teljes mértékben támogatja. Az élelmiszer-beszerzés során a honvédség kísérletképpen kezdte alkalmazni a keretmegállapodásos módszert, melyre alapozva több pozitív és negatív következtetést lehetett levonni.⁹

Előnyei:	Hátrányai:
<ul style="list-style-type: none">• Szerződő fél száma: keretszerződésnél egy, keretmegállapodás esetén több (három vagy több).• Az ellenszolgáltatás ára: keretszerződés esetén fix; a keretmegállapodásnál – meghatározott feltételekkel, de – változtatható.• A termékek és szolgáltatások keretszerződés esetén rögzítettek, a keretmegállapodásnál változtatható.• A keretszerződés időtartama egy-két év, a keretmegállapodás esetén 4 –bizonyos esetben több –év.	<ul style="list-style-type: none">• Amennyiben egy ajánlattevővel kerül keretmegállapodás megkötésre, a piaci árverseny nem érvényesül.• További szereplő nem vonható be. Aki nem jelentkezik, a KM időtartama alatt kimarad a versenyből• Ellenszolgáltatás a KM időtartama alatt nem változhat, előre meg kell adni.• A megrendelés és verseny újraindítás szabályozása szükséges.

1. számú ábra. Keretmegállapodásos eljárás előnyei, hátrányai
(Saját készítésű ábra)

⁶ Napjainkban a gépjárműjavításra és javítóanyag-beszerzésre több költségvetési szerv is alkalmazza a keretmegállapodásos eljárást.

⁷ Derzsényi Attila: ÉLELMISZER BESZERZÉS AKTUÁLIS KÉRDÉSEI, HADMÉR-NÖK VII.: 2 pp. 213-220. 8 p. (2012)

⁸ A módszer a gyakorlatban is alkalmazásra került, utólagos hatékonysági kutatását végrehajtottam.

⁹ Derzsényi Attila: Keretmegállapodásos eljárás alkalmazása a honvédségi ellátásban KATONAI LOGISZTIKA 21.: 1 pp. 35-48. 14 p. (2013)

A logisztika és a beszerzés kapcsolata

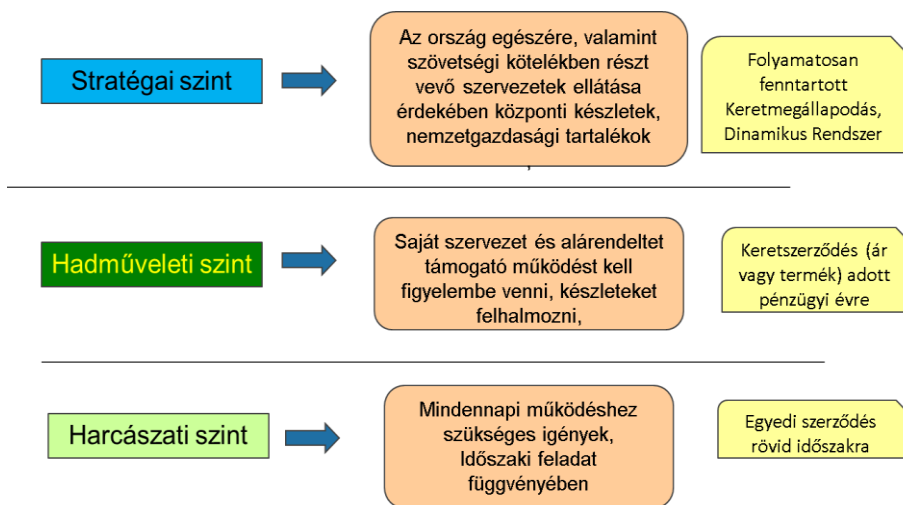
A megfelelő katonai beszerzés kialakításához meg kellett érteni a logisztika szintjeinek eltérő igényeinek okát.

Az eltérő igények eltérő beszerzési koncepciók kialakítását teszik szükségessé:

- Harcászati szinten a feladathoz ismertek a konkrét igények, azok minőségi és mennyiségi jellemzőivel. Ahhoz, hogy ezek rendelkezésre álljanak, vagy a központi raktárkészletből kell biztosítani vagy igen rövid idő alatt beszerezni.
- Hadműveleti szinten a középtávú tervezésnek megfelelően olyan logisztikai rendszert kell kialakítani, működtetni, amely képes a váratlan helyzetekre reagálni. Ez azt jelenti, hogy a mennyiséget csak becsülni lehet, azonban azok elosztása és felhasználása bizonytalan.
- Stratégiai szinten a termékek és szolgáltatások pontosan nem tervezhetők. Olyan megoldási módszer szükséges, amely alapján a termékek és szolgáltatások rendelkezésre állnak megállapodások alapján, de azok felhasználása csak a konkrét feladat alapján realizálódik. A stratégiai szint feladata olyan logisztikai megoldásokat kialakítani, amely rövid idő alatt, a feladatoktól függően eltérő termékeket és szolgáltatásokat is képes biztosítani akár az ország egész területén.

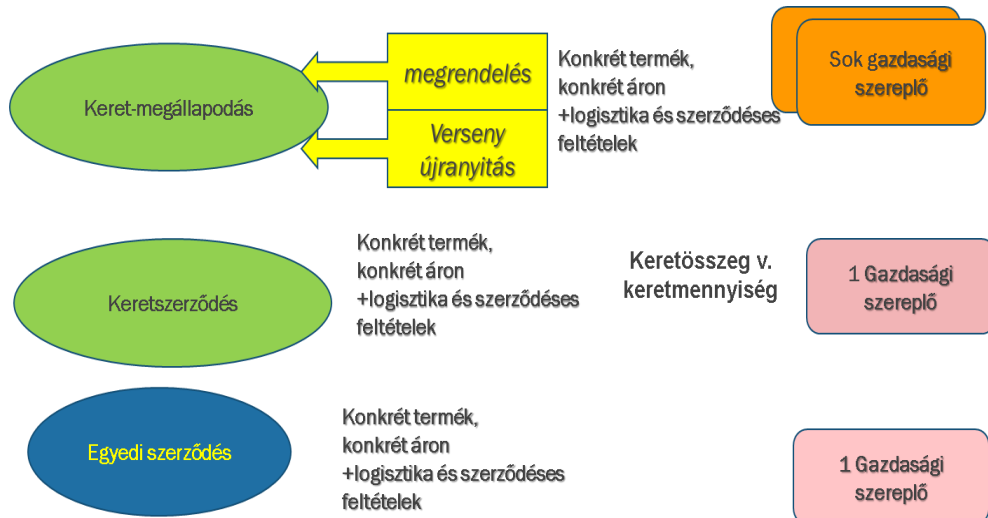
A katonai beszerzés rendszerében a harcászati szinten egyedi szerződések köthetők, amelyek konkrétak, mindenre kiterjedőek. A harcászati szint beszerzésének azonban gátat szabnak a jogszabályok (értem ezalatt az egybeszámítás, engedélyeztetés, versenyeztetés problematikáját). A harcászati szintű beszerzés csak kivételes lehetőség, amely korlátozottan alkalmazható a gazdálkodási, közbeszerzési jogszabályok alapján. Az egy gazdasági szereplővel történő szerződés megköti az ajánlatkérő kezét, nem megfelelő teljesítés esetén kénytelen „megalkudni” a beszállítóval, máskülönben nincs, aki teljesítsen.

Hadműveleti szinten már van választási lehetőség a termékek között, amely bizonyos rugalmasságot biztosít, de az egy beszállító problematikája továbbra is fennáll. Erre megoldást a keretmegállapodás jelentett, amely egy időben többfajta termékre, több beszállítóval kötött.

2. számú ábra. A logisztika szintjeinek megfelelő beszerzési eljárások (Forrás: Derzsényi Attila: Különleges jogrend szerinti beszerzés az ellátási lánc folyamatában)¹⁰

A keretmegállapodásos rendszernek is vannak hiányosságai, mint például az, hogy új gazdasági szereplők már nem jelentkezhetnek, a termékek köre sem bővíthető.

3. számú ábra: Beszerzési eljárások kihatása a logisztikára (Saját készítésű ábra)

¹⁰ In: Csengeri János, Krajnc Zoltán (szerk.) Humánvédelem -békeműveleti és veszélyhelyzet-kezelési eljárások fejlesztése. 791 p. Budapest: Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, 2016. pp. 615-642.(ISBN:978-615-5305-35-1)

A logisztika stratégiai szintjén az igény biztosítására a keretmegállapodásos módszer került alkalmazásra. A honvédség által alkalmazott eljárás megjelenését követően egyre több ajánlatkérő szervezet kezdte átvenni ezt a módszert. A speciális beszerzés logisztikai hatékonyságának vizsgálata ezideig csak a honvédségen belül történt meg.

Új beszerzési módszer bevezetése

A kutatásom során a keretmegállapodásos eljárás gyakorlati megvalósíthatóságát vizsgáltam az MH Egészségügyi Központ közbeszerzési eljárásai során is (egy olyan szervezetnél, amely katonai (védelem-egészségügy) és polgári (fekvő- és járóbeteg ellátás) feladatot is ellát egyidőben). Ez esetben a logisztika rendszerének sokkal több speciális kihívásnak kell megfelelnie. Kutatási célkitűzésem: alkalmazható-e a keretmegállapodásos módszer, vagy új eljárásmód kialakítása szükséges.

Az MH Egészségügyi Központ költségvetési szerv jogi személy, az MH hadrendjébe tartozó önálló állománytáblával rendelkező, más magasabb szintű parancsnokság jogállású katonai szervezet. Állománya az MH költségvetési létszámkeretéből az MH önálló állománytáblás szervezetek és szervek részére biztosított létszámkeretbe tartozik. Az ajánlatkérő alapítója a honvédelmi miniszter.

Az MH Egészségügyi Központ jogszabályban meghatározott közfeladata az alapító okirata alapján:

- az igényjogosultak és jogosultak egészségügyi ellátása¹¹.
- a hon- és rendvédelem egészségügyi területén ellátandó speciális állami feladat:
 - a) részvétel Magyarország szuverenitásának, területi és légtér integritásának védelmében, valamint a szövetségi rendszerekben vállalt kötelezettségek teljesítéséhez szükséges katonaegészségügyi képességek kialakításában és

¹¹ Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.), a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény, a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény, az egészségügyi ellátórendszer fejlesztéséről szóló 2006. évi CXXXII. törvény, az egyes központosított egészségügyi szolgáltatók által nyújtott szolgáltatások igénybevételéről, valamint a külön meghatározott személyek tekintetében fennálló egészségügyi ellátás rendjéről szóló 175/2007. (VI. 30.) Korm. rendelet előírásai szerint

fenntartásában, továbbá az ezekhez szükséges feltételrendszer biztosításában;

b) részvétel az egészségügy területén a társadalombiztosítással összefüggő és a katonaegészségügyre vonatkozó tevékenység végrehajtásában;

c) az MH nemzetközi kötelezettségeiből adódó egészségügyi feladatok végzésében való részvétel;

d) légi-földi kiürítés egészségügyi biztosítása;

e) az alkalmassági vizsgálatok végrehajtása, az alkalmassági követelmények, valamint az alkalmasság elbírálási rendjének meghatározása, a szolgálatképesség, illetve szolgálatképtelenség orvosi elbírálása, a felülvizsgálati tevékenység (FÜV) végzése.

Az MH Egészségügyi Központ alaprendeltetéséből adódó feladatelátása előre nem tervezhető. Egyrészt a várható megbetegedések, az egészségügyi beavatkozások száma, módja, a felhasználandó eszközök és anyagok mennyisége még rövid időszakra sem ismert. Másrészt a szervezetnek képesnek kell lennie tömeges, akár katasztrófavédelmi, különleges jogrendi vagy szövetségi kötelezettségből adódó egészségügyi ellátásra, melyekhez megfelelő egészségügyi készletekkel kell rendelkeznie. A hagyományos beszerzési eljárások nem alkalmazhatóak ezen a területen.

Hagyományos beszerzési eljárás

A hagyományos beszerzés alatt értem a konkrétan darabszámban vagy keretösszegben mérhető egészségügyi termékekre és szolgáltatásokra lefolytatott eljárásokat. Ezek nyílt vagy indokolt esetben tárgyalásos eljárások, melyek eredményeként egy gazdasági szereplővel kötnek – kötelezettségvállalást is jelentő – egyedi szerződéseket. Az igényt mennyiségileg és minőségileg is igen pontosan kell meghatározni a rendelkezésre álló fedezet és a várható egészségügyi feladatok függvényében.

A hagyományos eljárások nem adnak választ a váratlan helyzetekre, a megnövekedett feladatokra vagy innovatív egészségügyi termékek beszerzésére sem. „*Amit főztél, azt eszed meg*” tartja a mondás. Az egészségügy magas színvonalú biztosítása során azonban mindig a legjobb, avagy orvosszakmai szempontból a legmegfelelőbb

ellátást kell nyújtani. Ha nem állnak rendelkezésre a megfelelő eszközök, anyagok, akkor az ellátás elhúzódhat, beavatkozások, műtétek elcsúszhatnak. Közbeszerzési szempontból felmerülhet a kérdés, hogy az előre nem látható sürgősségi beavatkozásokra vonatkozó igényekre érvényesek-e az egybeszámítási szabályok¹²?

Kísérlet a keretmegállapodásos eljárásra az orvostechnikai eszközök tárgyában

Az MH Egészségügyi Központ orvostechnikai eszközök beszerzésére keretmegállapodásos módszerrel is próbálkozott.¹³ A korábbi beszerzések problematikáját az jelentette, hogy az egészségügyi beavatkozásokhoz előre nem határozható meg az összes méretű, fajtájú termék, illetve az orvostechnikai eszközök piacán intenzíven megjelent az innováció. Az ajánlatkérőnek szüksége volt nagyfokú választási szabadságra, melyre a megoldást a GMDN¹⁴-kód jelentette.

Hosszas kutatás előzte meg a GMDN-kódok alkalmazásának lehetőségét, így egyeztetést kellett lefolytatnom az OGYÉI szakembereivel, illetve hosszas levelezés alapján a GMDN Ügynökség kutatási céllal teljes körű hozzáférést biztosított az adatbázisukhoz.¹⁵ Annak ellenére, hogy a hazai jogszabályok már tartalmazták az orvostechnikai eszközök vonatkozásában a műszaki leírás meghatározását GMDN-kód alapján, azonban ennek gyakorlati megvalósítása még egyszer sem történt meg.

A 16/2012. (II. 16.) Korm. rendelet¹⁶ alapján:

A Kbt. 58. § (2)-(4) bekezdése szerinti közbeszerzési műszaki leírás követelményét az ilyen tárgyú jogszabályi meghatározásra hivatkozás, továbbá orvostechnikai eszközök esetében az ISO-kód, a GMDN kód vagy EAN-kód, valamint az OENO-kód meghatározása is teljesíti.

¹² Az ajánlatkérőnek egybe kell számítania azon hasonló áruk beszerzésére, vagy szolgáltatások megrendelésére irányuló szerződések értékét, amelyekkel kapcsolatban a beszerzési igény egy időben merült fel, valamint az ugyanazon építési beruházás megvalósítására irányuló szerződések értékét [2011. évi CVIII. törvény (Kbt.) 18. § (2) bekezdés].

¹³ MH EK sztentek beszerzése: <https://ekr.gov.hu/portal/kozbeszerzes/eljarasok/EKR000111032019/reszletek>

¹⁴ Global Medical Devices Nomenclature- Orvostechnikai Eszközök Globális Nomenklatúrája

¹⁵ 2018. aug. 29-től három hónapos időtartamban

¹⁶ A gyógyszerek és orvostechnikai eszközök közbeszerzésének sajátos szabályairól szóló kormányrendelet

A GMDN-kódrendszer az összes orvostechnikai termék azonosítására használt generikus megnevezések listája. Ezek olyan termékekre vonatkoznak, amelyek diagnosztizálásra, megelőzésre, megfigyelésre, illetve betegség, sérülés kezelésére vagy enyhítésére alkalmazhatók.

A GMDN elsődleges célja az, hogy olyan megnevezés-rendszert biztosítson az egészségügyi és szabályozó hatóságok, az egészségügyi szolgáltatók, a gyártók és mások számára, amely orvostechnikai eszközökkel kapcsolatos információcserére használható és támogatja a beteg biztonságát.

A GMDN a következőkre használható:

- gyártók, szabályozó és egészségügyi hatóságok közti adatcserére;
- forgalomba hozatal követő elővigyázatossági információcserére;
- kórházi készletgazdálkodás támogatására;
- a beszerzés és az ellátási lánc kezelésének támogatására.

A közbeszerzési eljárásban tehát az ajánlatkérés GMDN-kódok szerinti termékcsoportokra lett kiírva, keretmegállapodás alkalmazásával. Az ajánlattevő általi megajánlás a keretmegállapodásos eljárás első részében (szakmai ajánlat) – az adott GMDN-kód alapján – az általa forgalmazott termékekre és azok egységárai terjedt ki. A keretmegállapodás 2. részében a termékekből lehetett volna megrendelni vagy konszignációs raktárral egyedi szerződést kötni.

A fő célunk az volt, hogy ne konkrét termékeket, hanem speciális orvosi beavatkozásokhoz kapcsolódó termékcsoportokat szerezzünk be. Az orvosi szempontok alapján ezen termékkörökből történt volna a megrendelés. Példaként említem a sztentek beszerzését.¹⁷ A kiírás nem konkrét műszaki követelményt, hanem az alábbi megfogalmazást tartalmazta:

Közbeszerzés tárgya: „CT 1102. GMDN-kódú termékek szállítása Kbt. 105 § (2) bek. a) pont szerinti keretmegállapodás keretében 24 hónap+12 hónap időtartamban 443 627 534 Ft keretösszegben”

¹⁷ EKR000111032019 azonosítójú eljárás (ekr.gov.hu)

Műszaki leírás:

- antitesttel bevont koszorúérsztent (47826);
- biológiailag lebomló, gyógyszerkibocsátó koszorúérsztent (56304);
- gyógyszerkibocsátó koszorúérsztent, biológiailag nem lebomló polimereket nem tartalmaz (56285);
- gyógyszerkibocsátó koszorúérsztent, biológiailag nem lebomló polimerrel bevont (56284);
- hagyományos, fém koszorúérsztent (53616).

A felsorolásból kitűnik, hogy a hagyományos eljárásokhoz képest nincs részletes (méret, hossz) paraméter.

Az orvostechnikai ajánlattevő piac megdöbbenéssel fogadta az újírtást, és minden lehetséges módon kifogással élt. Megjegyzem, hogy az érveléseik ugyan helytállóak voltak, azonban a közbeszerzési piac még nem készült fel teljesen a hagyományostól eltérő módszerek alkalmazására. Az új szemlélet utat nyitott az innovatív közbeszerzési és jogi gondolkodás változására mind az ajánlatkérők, mind az ellenőrző szervezetek részéről.

A keretmegállapodásos módszer az orvostechnikai eszközökre nem váltotta be reményeit, mivel:

- nem az ajánlatkérő határozta meg a konkrét termékeket és azok műszaki tartalmát, hanem a piaci szereplőktől várta volna el;
- az egyes termékcsoportokban elérhető speciális orvostechnikai eszközök beszerzése esetén elengedhetetlenül fontos a műszaki leírásnak a GMDN-kódok pusztá megjelölésén túlmutató, az eszközök egyedi, lényeges műszaki paramétereit megfelelő részletezettséggel bemutató műszaki leírás összeállítása, figyelemmel arra, hogy ezen eszközök minősége (és ezáltal az egészségnyereségre gyakorolt hatása) rendkívül széles skálán mozog,
- a hazai közbeszerzési szabályozás nem volt egyértelmű a módszer részletkérdéseiben, ezért jogtechnikai vitákat generált;
- a piaci szereplők idegennek érezték a módszert, álláspontjuk szerint a verseny tisztasága nem kellően biztosítható.

A dinamikus beszerzési rendszerre történő áttérés lehetősége

A Dinamikus Beszerzési Rendszerről (a továbbiakban: DBR) már több korábbi írásomban tettem említést. A 2014 márciusában megjelent írásomban¹⁸ részletesen bemutattam a működését és jelentőségét.

„Kutatásom során megállapítottam, hogy az Európai Unióban már régóta alkalmazott dinamikus rendszer megvalósíthatóságával, alkalmazhatóságával, hatékonyságával összefüggő tanulmányok léteznek, azonban erre vonatkozóan hazai szakirodalom még nem készült. Annak ellenére, hogy a Dinamikus Beszerzési Rendszer hazánkban még nem alkalmazható, az Európai Unió informatikai piaca felkészült. A katonai beszerzés vonatkozásában is célszerűnek tartom az előkészületeket, és a későbbiekben a rendszer alkalmazását.”

Az ún. Dinamikus Beszerzési Rendszer alkalmazására jelenleg hazánkban nincs lehetőség, mivel az ezt szabályozó végrehajtási rendelet, közösségi gyakorlat híján még nem készült el.”

A korábban említett közbeszerzési gondolkodás megújítása több eredményre is vezetett:

- a hazai közbeszerzési eljárásokra létrehozott Elektronikus Közbeszerzési Rendszer fejlesztésének eredményeként már képes lett a dinamikus beszerzési eljárások kezelésére;
- közbeszerzési szakértők visszajelzése alapján az orvostechikai eszközökre lefolytatott, de meghiúsult keretmegállapodásos eljárás koncepciója teljes mértékben alkalmazható a DBR-re;
- a Szegedi Tudományegyetem próbaeljárást kezdeményezett vegyszerek beszerzésére a DBR alkalmazásával.¹⁹

Az orvostechikai eszközökre kialakítandó közbeszerzési eljárásokra az alábbi követelményt támasztották:

- többéves megállapodás, kötelezettség nélkül;
- rugalmas műszaki követelményrendszer, amely idő közben is változtatható;

¹⁸ Derzsényi Attila: Katonai légiszállítási képesség: (logisztika előtt álló feladatok és azok lehetséges megoldásai) Hadmérnök IX. évfolyam, 2014, 1. szám pp. 40-56.

¹⁹ Ezzel párhuzamosan az MH Egészségügyi Központban is előkészítésre kerültek az orvostechikai eszközök eljárásai, szintén dinamikus beszerzés formájában.

- gazdasági szereplők folyamatos csatlakozási lehetősége, az új innovatív termék gyártóival/forgalmazóival történő szerződéskötés lehetősége;
- hosszú- és rövidtávú, valamint váratlan igények kezelése biztosított legyen;
- új - piacon korábban még nem megjelent - eszközök, innovatív megoldások beszerzésének lehetősége;
- a rendszerben rövidebb közbeszerzési eljárási határidők kialakítása;
- adminisztratív terhek csökkentésére teljes egészében elektronikus folyamat alkalmazása;
- ajánlattevők előminősítése, csak a megfelelő alkalmassággal rendelkező gazdasági szereplők részvétele;
- nem konkrét, hanem képesség alapú beszerzések megvalósítása.

A DBR gyakorlati megvalósítása

Az eljárás alapját az az egyedi rendszer alkotja, amit az ajánlatkérő az igényeire létrehoz. A rendszer létrehozása még nem a konkrét igényekre történő beszerzést jelenti, hanem lehetőséget arra, hogy a rendszeren belül az ajánlatkérő eljárásokat folytathasson le a rendszerben lévő gazdasági szereplőkkel, azok termékeire vonatkozóan.

4. számú ábra. A DBR szakaszai
(saját készítésű ábra)

A DBR előnye, hogy egyfajta előminősítési rendszerként működik. Az előminősítést követően csak azok a gazdasági szereplők kerülnek ajánlattételi felkérésre, amelyek már minősítésre kerültek, azaz egy részvételi szakaszban igazolták alkalmasságukat, illetve azt, hogy nem tartoznak a kizáró okok hatálya alá.

Az előminősítés során lehetőség van a honvédség speciális igényeit is közölni, s azt elfogadtatni a gazdasági szereplőkkel, amelyek alapján többek között:

- kötelezettséget vállal az általa szállított valamennyi termék azonosításához szükséges adatok teljes körű szolgáltatására, továbbá amennyiben még nem rendelkezik a cégazonosításhoz szükséges NATO Kereskedelmi és Kormányzati Cég Kóddal,²⁰ annak a Magyar Nemzeti Kodifikációs Irodától történő megszerzésére, valamint arra, hogy a szerződés teljesítése közben a cég jogállásában bekövetkező bármely változás esetén a Termékkodifikációs Záradékban foglalt kötelezettségek jogfolytonosak legyenek;
- vállalja, hogy a szállítandó termék az MSZ EN és NATO STANAG szabványoknak megfelel;
- teljesítési kötelezettséget vállal az MH normál időrendi feladatellátásán túl a békefenntartó tevékenység során, valamint különleges jogrendi időszakai felkészülés időszakában;
- a termékek és szolgáltatások az európai égövi időjárési körülményeken kívül is alkalmazhatóak, teljesíthetőek;
- speciális katonai képességek is meghatároz;
- folyamatos adatszolgáltatást biztosít a honvédségi szervezetek részére a gazdasági szereplő képességeinek változásáról.

A Dinamikus Beszerzési Rendszer első meghívásos eljárása rövidebb, rugalmasabb, mint a hagyományos közbeszerzési eljárások.

A közbeszerzési törvény szerint:

Az eljárás megindításakor a közbeszerzési dokumentumokban a beszerzés tárgyát úgy kell meghatározni, hogy a tervezett be-

²⁰ NATO Commercial and Governmental Entity. Az NCAGE kód a NATO Kodifikációs Rendszerben a gyártók, szállítók, vállalkozók, illetve a kodifikációs adatok forrásainak azonosítását biztosító kód, amelyet a cég bejegyzése szerinti ország Nemzeti Kodifikációs Irodája ad ki.

szerzések jellege egyértelműen megállapítható legyen, valamint meg kell határozni a tervezett beszerzések becsült mennyiségét, a beszerzendő áruk, építési beruházások vagy szolgáltatások esetleges kategóriákba sorolását és az egyes kategóriák jellemzőit, valamint a leglényegesebb szerződéses feltételeket, amelyek alapján a gazdasági szereplők eldönthetik, hogy jelentkeznek-e a dinamikus beszerzési rendszerbe.²¹

A jogszabályi rendelkezés alapján egyértelmű, hogy az orvostech-
nikai eszközökre korábban megkísérelt műszaki előírás teljes mérték-
ben kompatibilis ezzel a megfogalmazással.

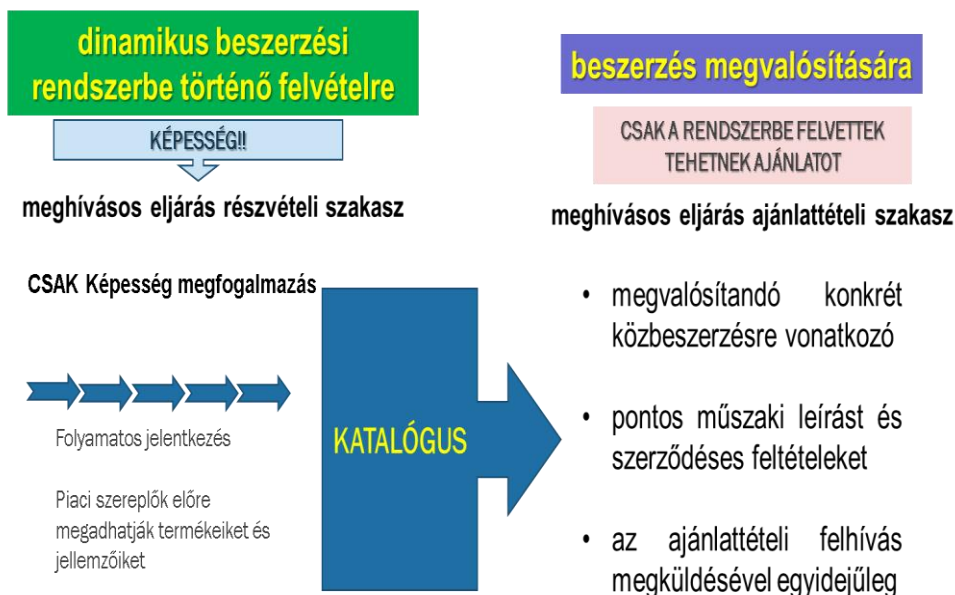
A törvény értelmében az ajánlatkérő gyakran felmerülő közbeszer-
zései megvalósítása érdekében DBR-t hozhat létre, amelyet:

- elektronikus folyamatként kell működtetni, amelyben az ajánlat-
kérő és az ajánlattevők között minden kommunikáció elektroni-
kusan történik;
- annak teljes időtartama alatt bármely olyan gazdasági szereplő
csatlakozhat, amely megfelel az ajánlatkérő által meghatározott
alkalmassági feltételeknek;
- a csatlakozás nem jelenti automatikusan, hogy minden ajánlat-
tevőnek minden termékkel készlet formában kell rendelkeznie,
vagy éppen minden terméket be kell áraznia.

Az ajánlatkérő a DBR-t több részre oszthatja, az adott részben meg-
valósítandó közbeszerzések objektív jellemzői (különösen az adott
részben megkötendő szerződések legnagyobb értéke vagy a teljesítés
helye) alapján. Ebben az esetben az eljárást megindító felhívásban fel
kell tüntetnie az egyes részeket és azok jellemzőit. Az ajánlatkérőnek
minden rész tekintetében külön kell meghatároznia az alkalmassági
feltételeket.

Mivel a DBR beszerzési tárgykörét általánosabban lehet meg hatá-
rozni, így a gazdasági szereplők jelentkezéskor azért jelentkeznek a
rendszerbe, mert azon a piacon működnek, amelynek termékeire, szol-
gáltatásaira utal a felhívás.

²¹ Kbt. 107. § (2) bekezdés

5. számú ábra. A Dinamikus Beszerzési Rendszer alkalmazhatósága (Saját készítésű ábra)

Mivel az ajánlatkérő igényei folyamatosan változhatnak, ezért a konkrét beszerzési tárgyak meghirdetése vagy katalógus kitöltése során az ajánlattevőknek csak azt kell beárazniuk, amellyel rendelkeznek, forgalmazzák, adott szolgáltatást nyújtani képesek.

Az eredeti tárgymeghatározás során az ajánlattevők általános értelemben jelentkeznek a rendszerbe, de ajánlatot a konkrét igény megjelенésekor tesznek.

A rendszerben a konkrét termékek jellemzői változhatnak, míg az értékelési szempontrendszer nem.

A DBR alapszisztemének létrehozását követően az ajánlatkérő nem köteles az ajánlattételi felhívást határidőn belül eljuttatni a résztvevők részére. Ennek megfelelően az ajánlatkérő nem köteles a DBR keretein belül eljárásait a vonatkozó beszerzési tárgyakra lebonyolítani.

Az ajánlattevőnek van lehetősége a DBR-ből kilépni, nem köteles ajánlatot tenni, vagy ajánlattétele során nincs olyan jellegű kötöttség, hogy csak kedvezőbb ajánlatot tehet korábbi ajánlataihoz képest. A DBR tehát lehetőséget biztosít a szereplők számára, hogy díjmentesen jelentkezzenek a rendszerbe, de nem tartalmazza azt a kötöttséget, hogy minden felhívásra ajánlatot is kötelesek tenni, mint a keretmegá-lapodás esetében.

A DBR-eljárás második része

A rendszeren belül több lehetőséggel élhet az ajánlatkérő:

- felhívás kiküldésével megversenyezteti a résztvevőket,
- katalógusból versenyeztetni.

A konkrét igények ismeretében nem hagyható el a műszaki követelmény meghatározása, a szerződéstervezet elkészítése és a közbeszerzési alapelvek tiszteletben tartása.

Előnyt jelent, hogy:

- az egybeszámítási szabályokat nem kell vizsgálni, új igény esetén nem kell újabb, hosszadalmas eljárást lefolytatni;
- az eljárási határidők rövidebbek, a kötöttség csak annyit jelent, hogy 10 napnál rövidebb ajánlattételi határidő nem határozható meg;
- bármennyi eljárás lefolytatható, hiszen a konkrét rövidtávú igényekre is ugyanazok az egyszerű szabályok vonatkoznak, mint a hosszabb távú szerződésekre;
- jogorvoslat a DBR 2. részében az egyedi eljárásra meghatározott becsült érték alapján történik, amely kevesebb kockázatot jelent az eljárások elhúzódására, megghiúsulására;
- lehetőség van katalógus alkalmazására.

Hátránya:

- a beszerző állomány adminisztratív terhei növekednek, mivel az eljárások számának drasztikus növekedése várható;
- az előkészítés iratok (fedezetigazolás, becsült érték, műszaki leírás, szerződéstervezet) minden egyedi eljáráshoz szükségesek, azonban ez egy idő után rutinfeladattá válik.

Az MH Egészségügyi Központ az alábbi DBR-eket hozta létre:

- kardiológiai speciális anyagok DBR-e (EKR000988582019);
- beültethető szemlencse-implantátum DBR-e (EKR000962652019);
- az MH EK sztentek DBR-e (EKR000961792019);
- TKLI-MBLK vegyszerbeszerzés (DBR) (EKR000772752019);

- elektrofiziológiai anyagok és pacemakerek 2019 (EKR001033472019);
- védelem-egészségügy 2019. szakanyagok beszerzése (EKR000937812019)22.

Elektronikus katalógus

Az általam lefolytatott eljárásokban nem alkalmaztunk még elektronikus katalógust, mivel az Elektronikus Közbeszerzési Rendszer nem rendelkezett ezzel a funkcióval, illetve a katalógus alkalmazását más formában nem engedte az akkori jogszabály.

A változást és lehetőséget az elektronikus katalógus gyakorlati alkalmazására a megindított DBR-eljárások generálták, amelyek a jogszabályi módosítást is szükségessé tettek. 2021-től a DBR-re vonatkozóan is több lényegi módosítás történt, amelyek elősegítik a jogalkalmazók tevékenységét:

- Az elektronikus katalógust az ajánlattevőnek egy konkrét közbeszerzési eljárásban vagy részajánlattétel biztosítása esetében adott részben való részvétel céljából kell létrehoznia, az ajánlatkérő által megállapított műszaki leírásnak és formátumnak megfelelően.
- Az ajánlatkérőnek joga van rendszeres ajánlatkérés esetében az információgyűjtésről szóló részletes tájékoztatást a döntéssel egyidejűleg az ajánlattevők tudomására hozni.
- Az ajánlattevőnek joga van az eljárástól függetlenül katalógusa karbantartására, melyre az ajánlatkérő felszólíthatja, de az ajánlattevő nem köteles ez alapján a katalógusa frissítésére.
- Az ajánlattételi szakasz lefolytatása, valamint az elektronikus katalógus alkalmazása során az elektronikus kommunikáció az EKR-től eltérő informatikai rendszerben is történhet.
- Ha az ajánlatok elektronikus katalógusok formájában történő benyújtását követően egynél több gazdasági szereplővel keretmegállapodás megkötésére kerül sor, az ajánlatkérő rendelkezhet úgy, hogy a verseny egyes konkrét közbeszerzések tekintetében való újranyitása frissített katalógusok alapján történjen.

²² Az EKR azonosító alapján részletes információ található az <https://ekr.gov.hu> honlapon.

- Az ajánlatkérőnek lehetősége van felhívni az ajánlattevőket, hogy az adott közbeszerzés követelményeihez igazítva ismételten nyújtsák be elektronikus katalógusaikat, a termékcseré meghatározott előírásainak megfelelően töltsék fel új termékeiket; vagy értesíti az ajánlattevőket, hogy a már benyújtott elektronikus katalógusokból gyűjti össze azokat az információkat, amelyek az adott közbeszerzéshez igazított ajánlatok létrehozásához szükségesek.

A logisztikai gazdálkodási alapelvek érvényesülése a DBR-ben

Amennyiben megvizsgáljuk a közbeszerzési alapelvek betartásával létrehozott DBR-t és a katonai logisztikai gazdálkodás alapelveit, jelentős előrelépést tapasztalhatunk a hagyományos beszerzésekhez képest:

- Előrelátás elve: A katonai szervezetek várható jövőbeni tevékenységeihez a készleteket a gazdasági szereplők kapacitásait felhasználva is létrehozhatják, amennyiben velük egy hosszabb távú megállapodást kötnek, amelyet a DBR biztosít. A hagyományos beszerzés során a konkrét igények jelennek meg, és visszterhes²³ szerződéseket kötnek.
- Integráció elve: A logisztikai gazdálkodás integrált eszközként kezelheti a hadtáp, haditechnikai, közlekedési és katonai elhelyezési támogatás feladatait. A hagyományos beszerzés ágazati igényeket tud kielégíteni, integrált képességeket nem. A DBR lehetőséget biztosít integrált képesség meghatározására,
- Folyamatosság elve: A DBR lehetőséget biztosít a feladatok jelenlegi, illetve jövőbeni változásainak nyomon követésére és ennek megfelelően az erőforrás elosztás időközbeni módosítására. A hagyományos beszerzés az igények változásait nem biztosítja és az erőforrások újraelosztását nem támogatja.²⁴
- Rugalmasság elve: A DBR során a biztosított erőforrások mindenkor arányban állnak a katonai szervezetek igényeivel, követik azok változásait, elegendőnek bizonyulnak azok előírt képességeinek eléréséhez, fenntartásához.

²³ Visszterhes szerződés: az ajánlatkérő köteles a szerződés szerinti mennyiséget vagy keretösszeget megrendelni, az ajánlattevő köteles teljesíteni.

²⁴ A hagyományos beszerzés során a 9M előre rögzített.

- Átláthatóság elve: A DBR teljes mértékben elektronikus folyamat. Információt biztosít a normál és különleges jogrend előkészítés időszakára a beszerzés útján képességet biztosító gazdasági szereplőkről, valamint azok konkrét termékeiről²⁵.

A dinamikus beszerzési rendszer alkalmazhatóságát a közbeszerzési szabályok változása tette lehetővé, azonban a honvédség vonatkozásában ennél több lehetőségeket is tartalmaz: A védelemgazdasági koncepciók, tervek kialakításán túl adatbázist jelenthet a területvédelmi (országvédelmi), mozgósítási feladatok tervezéséhez, vagy akár a Befogadó Nemzeti Támogatás feladatainak végrehajtásához.

Magyarország a nemzeti és szövetségi védelmi képességének fenntartásában és fejlesztésében a Magyar Honvédség felkészültségén, a rendvédelmi és más szervek közreműködésén, a szövetséges államok és fegyveres erőik együttműködésén túl a nemzetgazdaság erőforrásaira is támaszkodik.²⁶

A honvédség normál időrendi alaprendeltetés szerinti feladatellátása igen rövid idő alatt, folyamatosan változik. Az igények pontos tervezése hosszabb távon nehezen kivitelezhető, azok beszerzése közbeszerzés útján a hagyományos elvek mentén igen problematikus.

A kutatásom részletesen leírta a képesség alapú beszerzés lehetőségének kialakulását, szükségességét és gyakorlati megvalósíthatóságát.

A DBR honvédségi logisztikában történő alkalmazhatóságának előnyeit az alábbiak szerint lehet összefoglalni:

- többéves vagy akár rövidebb távú megállapodás is köthető, a megállapodások alapján nincs megrendelési, szerződéskötési kötelezettség;
- rugalmas műszaki követelményrendszer állítható fel, a konkrét műszaki követelményt a rendszerhez csatlakozott gazdasági szereplők képességei és adott esetben az általuk „képességkatalógusban” megadott termékek határozzák meg;

²⁵ Termék kifejezés alatt árut és szolgáltatást is értek.

²⁶ A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény

- a gazdasági szereplők folyamatos csatlakozási lehetősége biztosított, új piaci szereplők is képesek lehetnek a honvédség részére teljesíteni;
- hosszú- és rövidtávú, valamint váratlan igények is biztosíthatók, a rendszeren belül tetszőleges beszerzési eljárás folytatható le;
- új – a piacon korábban még meg nem jelent – eszközök, innovatív megoldások beszerzésének lehetősége könnyebben megvalósítható;
- teljes egészében elektronikus folyamat, amely elősegíti a honvédségen belüli erőforrás-elosztást és az információszerzést a nemzetgazdaság által nyújtott logisztikai képességekről;
- a gazdasági szereplők előminősítése hosszabb időszakra megvalósul, a minősítéssel lényegében a HM beszállítói címet is megszerzik.

Hivatkozott jogszabályok:

- A közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény (2021.02.20-i hatályos állapota, <https://net.jogtar.hu>)
- A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény (2021.02.20-i hatályos állapota, <https://net.jogtar.hu>)
- Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (2021.02.20-i hatályos állapota, <https://net.jogtar.hu>)
- Az elektronikus közbeszerzés részletes szabályairól szóló 424/2017. (XII. 19.) Korm. rendelet (2021.02.20-i hatályos állapota, <https://net.jogtar.hu>)

Elektronikus adatbázis:

- GMDN - Orvostechikai Eszközök Globális Nómenklatúrája <https://www.gmdnagency.org/>
- EKR- Elektronikus Közbeszerzési Rendszer <https://ekr.gov.hu/portal/kezdolap>
- Közbeszerzési Hatóság adatbázisa <https://www.kozbeszerzes.hu/>

Felhasznált irodalom:

- Kopasz Jenő: A HM és MH szállítóival szemben támasztott követelmények KATONAI LOGISZTIKA 4 pp. 164-175, (1996)
- Lakatos Péter: A logisztika alapjai és közszolgálati kapcsolódásai, aspektusai” Budapest, Dialóg Campus Kiadó 2018 ISBN 978-615-5764-52-3 (nyomtatott) | ISBN 978-615-5764-53-0
- Derzsényi Attila: Gépjárműjavítás és kapcsolódó alkatrész beszerzés aktuális kérdései KATONAI LOGISZTIKA 20: 4 pp. 18-33., 16 p. (2012)
- Derzsényi Attila: ÉLELMISZER BESZERZÉS AKTUÁLIS KÉRDÉSEI, HADMÉRNÖK VII 2 pp. 213-220., 8 p. (2012)
- Derzsényi Attila: Keretmegállapodásos eljárás alkalmazása a honvédségi ellátásban KATONAI LOGISZTIKA 21: 1 pp. 35-48., 14 p. (2013)
- Derzsényi Attila: Különleges jogrend szerinti beszerzés az ellátási lánc folyamatában In: Csengeri János, Krajnc Zoltán (szerk.) Humánvédelem -békeműveleti és veszélyhelyzet-kezelési eljárások fejlesztése. 791 p. Budapest: Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, 2016. pp. 615-642.(ISBN:978-615-5305-35-1)
- Derzsényi Attila: Katonai légiszállítási képesség: (logisztika előtt álló feladatok és azok lehetséges megoldásai) Hadmérnök IX. évfolyam, 2014, 1. szám pp. 40-56.

Felelős akkreditált közbeszerzési tanácsadóként közbeszerzési eljárások teljes körű lebonyolítása

- Kardiológiai speciális anyagok DBR-e (EKR000988582019) <https://ekr.gov.hu/portal/kozbeszerzes/eljarasok/EKR000988582019/reszletek>
- Beültethető szemlencseimplantátum DBR-e (EKR000962652019) <https://ekr.gov.hu/portal/kozbeszerzes/eljarasok/EKR000962652019/reszletek>
- MH EK sztentek DBR-e (EKR000961792019) <https://ekr.gov.hu/portal/kozbeszerzes/eljarasok/EKR000961792019/reszletek>
- TKLI-MBLK vegyszerbeszerzés (DBR) (EKR000772752019) <https://ekr.gov.hu/portal/kozbeszerzes/eljarasok/EKR000772752019/reszletek>

- Elektrofiziológiai anyagok és pacemaker 2019
(EKR001033472019) <https://ekr.gov.hu/portal/kozbeszerzes/eljarasok/EKR001033472019/reszletek>
- Védelem-egészségügy 2019. szakanyagok beszerzése
(EKR000937812019) <https://ekr.gov.hu/portal/kozbeszerzes/eljarasok/EKR000937812019/reszletek>